

Bestuursverslag – stichting Muckraker 2023 – amsterdam 23 april 2024

De slag om de Noordzee

De Noordzee is een van de drukst bevaren zeeën ter wereld. De zee is een bron van voedsel, zoals kabeljauw, makreel en natuurlijk haring. Het water is natuurgebied. Maar ook de plek waar bedrijven boren naar gas en olie. Er staan windmolens. Er liggen kabels en leidingen. Al die verschillende belangen botsen nu al. Maar de situatie wordt nog complexer. De zee verandert namelijk in hoog tempo in een industrieterrein waar op dit moment de grootste energiecentrale ter wereld wordt aangelegd.

Follow the Money doet internationaal onderzoek naar de Noordzee. Niet eerder werd de Noordzee als geheel onderzocht. Follow the Money heeft de regie van dit onderzoek en werkt samen met journalisten uit onder meer Noorwegen, Denemarken, België en het Verenigd Koninkrijk.

Het onderzoeksproject streeft naar datagedreven publicaties, bestaande uit online artikelen, radio- en televisie-uitzendingen, interviews en podcasts. Het onderzoek moet zorgen voor maatschappelijke bewustwording over de uitdagingen en belangen in de Noordzee. Belangen die worden beïnvloed door onder meer de energietransitie, het milieu en zorgen over onze veiligheid.

Publicaties over [Dossier Noordzee](#) en [The North Sea Investigations](#).

Bureau Brussel onderzoekt machtscentrum Europa

Er lopen in Brussel zo'n dertigduizend lobbyisten rond. En zo'n duizend journalisten. De meerderheid daarvan heeft geen tijd om diepgravend onderzoek te doen. Follow the Money vindt dat het machtscentrum van een van de grootste economische blokken ter wereld een gedegen journalistieke controle verdient. Controle is onmisbaar voor de relatief prille Europese democratie.

Met [Bureau Brussel](#) beschikt Follow the Money over een van de grootste onderzoeksjournalistieke redacties van de in Brussel gevestigde Europese media-organisaties. De redactie is de spil in meerdere pan-Europese onderzoeksprojecten die door Follow the Money zijn opgezet. Artikelen hierover worden gepubliceerd op FTM.nl, FTM.eu en de media van participerende mediapartners.

Het eerste grote grensoverschrijdende onderzoek betrof de besteding van het EU Coronaherstelfonds; met ruim 700 miljard euro het grootste EU-fonds ooit. Mede dankzij het onthullende onderzoek van FTM en zijn partners zijn de transparantieregels van het fonds aanzienlijk verbeterd.

Ook deed Bureau Brussel onderzoek naar de inkomsten en lobby van Europa's belangrijkste non-gouvernementele organisaties, [Tracking Europe's most influential NGO's](#).

Rondom de Europese verkiezingen (juni 2024) zijn er twee grote internationale data-onderzoeken opgezet:

1. [EU Misconduct Investigation](#), een spraakmakend onderzoek naar de integriteit van europarlementariërs;
2. Een onderzoek naar de financiering van Europese partijen.

Daarnaast doet Bureau Brussel onderzoek naar corruptie en omkoping, beïnvloeding van Europese regelgeving en geopolitieke kwesties. In een documentaire van de Frans-Duitse cultuurzender Arte over de Europese corruptie-affaire Qatargate kwam de redactie van Bureau Brussel uitgebreid in beeld en aan het woord.

Arte [Qatargate - Corruption in the EU](#) (onder meer vanaf 1:24:30)

In april 2024 verschijnt van Bureau Brussel-chef Lise Witteman het boek *Wie let er op Brussel? Waarom de EU betere waakhonden verdient*. Het is een hartstochtelijk pleidooi voor Europees toezicht met scherpe tanden.

De prijs van ons onderwijs

Met het Nederlandse onderwijs is nogal wat aan de hand. Nederlandse scholieren zijn slechter gaan lezen, schrijven en rekenen. Waar Nederlandse leerlingen nog geen twintig jaar geleden bovenaan de scorelijstjes prijken, kan nu een derde van de vijftienjarigen niet goed genoeg lezen om mee te draaien in de maatschappij. Ook in exacte vakken kelderden de prestaties van Nederlandse leerlingen hard.

De regering stopt elk jaar méér geld in het onderwijs. Komt dat geld wel op de juiste plekken terecht? Met die vraag begon Follow the Money in oktober 2023 het dossier 'De prijs van ons onderwijs'. We vroegen onze lezers om input. Die kregen we: nog nooit stuurden zoveel lezers een idee voor onderzoek in. Uit maar liefst [212 pitches](#) koos een jury tijdens een debatavond in De Balie de winnaar: de lumpsumfinanciering.

De lumpsum is de zak geld die scholen elk najaar ontvangen op basis van hun leerlingaantallen. Wat doen schoolbesturen daarmee? Op zoek naar antwoorden bekeek Follow the Money jaarrekeningen van schoolbesturen, cijfers van de Dienst Uitvoering Onderwijs en data van de Kamer van Koophandel. Zo kon Follow the Money berekenen dat basisscholen en middelbare scholen [bijna 8 miljard op de bank](#) hebben staan. Dat is één derde van de totale begroting, die 27 miljard bedraagt.

Deels kunnen scholen dat geld niet uitgeven aan leraren, want die zijn er niet genoeg. Op middelbare scholen is sinds 2016 het aantal vacatures met 80 procent gestegen. En in het basisonderwijs is ruim 10 procent van alle vacatures simpelweg niet te vullen.

Hoeveel extra tijdelijk geld de overheid ook tegen het onderwijs aan smijt, zonder leraren komt het niet waar het hoort: in de klas. Van de [bijna 6 miljard](#), bedoeld om achterstanden door corona weg te werken, bleef 2 miljard onaangeroerd, profiteerden zo met name commerciële bijles- en huiswerkbureaus. Hun aantal is [verdubbeld](#). Waar onderwijs altijd de grote gelijkmaker is geweest, zorgt dit schaduwonderwijs juist voor groeiende ongelijkheid.

Publicaties over [De prijs van ons onderwijs](#).

Rechtszaak tegen AIVD over dossier onderzoeksjournalist Stella Braam

Onderzoeksjournalist Stella Braam wordt al decennia gevolgd door de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de voorganger BVD. Sinds 1986 wordt een dossier bijgehouden. Ze vroeg waarom, diende een klacht in en maakte bezwaar. Zonder resultaat. Met financiële steun van Stichting Muckraker voert Braam een rechtszaak tegen de AIVD. De rechtbank buigt zich inmiddels over het verzoek van de onderzoeksjournalist om haar dossier in handen te krijgen.